

آشنایی با بانکداری
اسلامی و
بینک اسلامی

به زبان فارسی

آشنایی با بانکداری
اسلامی و

بِيَنَكَ الْسَّلَامُ

به زبان فارسی

تقدیم

بخش شریعت بانک اسلامی پاکستان

این کتابچه از جانب بخش شریعت بانک اسلامی تقدیم می شود. هدف از نشر این کتاب بالا بردن سطح آگاهی مردم در مورد بانکداری اسلامی می باشد و بر این کتاب تجدید نظر شده است اما باز هم خوانندگان محترم اشکالی را یافتنند مارا حتما از طریق ایمیل زیر مطلع گردانند تا در چاپ های بعدی تصحیح شود.

با تشکر و سپاس

Deen.connect@bankislami.com.pk

چاپ اول

۲۰۲۲

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسِلِينَ،
وَعَلٰى آلِهِ وَاصْحَٰبِهِ أَجْمَعِينَ، وَبَعْدُ

پیش گفتار

اسلام دینی جامع و کامل است، و در همه‌ی زمینه‌ها و شعبه‌های زندگی رهنمود، ارشاد و راهنمایی‌هایی عرضه می‌نماید.

رهنمودهای دین مبین اسلام علاوه از عبادات بخش‌های دیگر زندگی همچون عقائد، معاملات، معاشرات و اخلاقیات را نیز شامل می‌شود. مهم‌ترین تقاضای دین عمل بر تمام احکامات دین اسلام می‌باشد، تا فرد مسلمان کامل محسوب شود. یکی از شعبه‌های مهم زندگی هر فرد و جامعه، بخش اقتصاد و تجارت آن می‌باشد، که دین اسلام در این زمینه به بهترین شکل ممکن انسان را راهنمایی می‌کند. نسخه ارائه شده با عنوان «بانکداری اسلامی» برگرفته از آموزه‌های اسلام جایگزینی مناسب برای شیوه‌بانکداری مروجه عصر حاضر می‌باشد. برای بالا بردن سطح آگاهی عموم مردم در مورد بانکداری اسلامی این کتابچه خدمت شما عزیزان عرضه می‌گردد.

بانک اسلامی شاخص‌ترین اداره‌ای می‌باشد، که در کنار ارائه خدمات بانکی به مردم، تلاش دارد در زمینه بانکداری اسلامی سطح اطلاعات و آگاهی مردم را بالا ببرد و بر این اساس این کتابچه "آشنایی با بانکداری اسلامی و بانک اسلامی پاکستان" نگاشته شده است. علاوه بر شیوه معرفی بانکداری اسلامی، در مورد خدمات بانکی به مردم، اهمیت و ضرورت بانکداری اسلامی، فرق بین بانکداری رایج و بانکداری اسلامی وغیره در این کتابچه درج شده است. همچنین به سوالات مختلف در این زمینه که برای فهم موضوع کمک کند، به بهترین شکل پاسخ داده شده است.

امیدوارم این کتابچه برای شناخت در مورد بانکداری اسلامی مفید واقع شود. از شما خواهند گان محترم تقاضا دارم از انتقادات سازنده و پیشنهادات خوبیش ما را بهره‌مند گردانید؛ تابتوانیم در این زمینه خدمات شایانی انجام دهیم، و از راهنمایی‌های شما در چاپ بعدی کتاب برای بهتر نمودن آن بتوانیم استفاده نماییم.

خداآوند متعال این تلاش را از ما قبول، و برای مردم مفید بگرداند و آن را سببی برای از بین رفتن سود و ریاحواری بگرداند. (آمین)

مفتش ارشاد احمد اعجاز
سپریست مجلس امور شرعی
بانکداری اسلامی پاکستان

فهرست

۶	اسلام، ضابطه‌ای کامل برای زندگی بهتر
۶	اهمیت معاملات مالی
۷	بانک
۷	اهمیت وضورت بانک
۷	۱. حفاظت مال
۷	۲. سرمایه گذاری
۷	۳. اعطای تسهیلات به مشتریان
۸	۴. اعطای تسهیلات برای پیشبرد فعالیت‌های اقتصادی
۸	نیاز به بانکداری اسلامی
۸	سود(Interest) و دلیل غیر مشروع بودن بانکداری مروجہ
۹	حرمت سود(Interest) در پرتو آیات قرآن
۱۰	حرمت سود(Interest) در پرتو احادیث
۱۰	بانک اسلامی
۱۰	ویژگی‌های بانک اسلامی
۱۱	فرق اساسی میان بانکداری اسلامی و بانکداری مروجہ
۱۱	شیوه‌ی بانکداری اسلامی(Islamic Banking Model)
۱۲	۱- دریافت سپرده از سپرده گذاران(Deposit Side)
۱۲	۲- اعطای تسهیلات و سرمایه گذاری(Asset Side)
۱۲	روش دریافت سپرده در بانکداری اسلامی
۱۲	فرض
۱۳	مضاربه
۱۳	اصول مضاربه
۱۳	مضاربه با سپرده‌گزاران بانک

روش کار بانک های اسلامی در معامله مضاربیه.....	۱۴
راه های سرمایه گذاری در بانک های اسلامی.....	۱۴
شراکت.....	۱۴
اصول شرکت الملک.....	۱۵
اصول شرکت العقد.....	۱۵
شرکت مناقصه(Diminishing Musharakah).....	۱۵
بانک اسلامی و شرکت متناقصه.....	۱۵
مشارکت جاری(Running Musharakah).....	۱۶
بانک اسلامی و مشارکت جاری.....	۱۶
اجاره.....	۱۶
اصول اجاره.....	۱۶
سرمایه گذاری با اجاره.....	۱۷
خرید و فروش.....	۱۷
۱ . مرابحه	۱۷
مساومه.....	۱۷
اصول مرابحه و مساومه.....	۱۷
سرمایه گذاری بانک با معامله مرابحه و مساومه.....	۱۷
۲ . تجارت.....	۱۸
اصول تجارت.....	۱۸
بانک اسلامی و معامله تجارت.....	۱۸
۳. سلم.....	۱۸
اصول معامله سلم.....	۱۸
بیع سلم و سرمایه گذاری بانک.....	۱۹
۴. استصناع.....	۱۹
اصول استصناع.....	۱۹
سرمایه گذاری به صورت استصناع.....	۱۹

پاسخ به پرسش‌های عمومی در مورد بانکداری اسلامی

- آیا می‌توان تصوری از بانک و بانکداری در اسلام داشت؟..... ۲۰
- آیا بانک اسلامی با بانک مرکزی معامله سودی انجام می‌دهد؟..... ۲۰
- بانکداری اسلامی و بانکداری رایج به‌ظاهر مثلاً هم هستند؛ آیا این مصادق ضرب المثل معروف گوش را از هر طرف بگیرید فرقی نمی‌کند، نیست؟..... ۲۰
- بانک اسلامی بخاطر تأخیر در بازپرداخت اقساط مبلغی را به عنوان صدقه و خیرات از مشتری دریافت می‌کند آیا این سود به حساب نمی‌آید؟..... ۲۱
- آیا بانک اسلامی می‌تواند در سرمایه‌گذاری خود نرخ کایبور (KIBOR) را معيار معاملات خود قرار دهد؟..... ۲۱
- چطور می‌توان اطمینان یافت که معاملات بانک اسلامی همواره مطابق اصول شرع انجام می‌گیرد؟..... ۲۲
- نتیجه گیری کلی** ۲۳
- وظیفه‌ی ما** ۲۳

بانکداری اسلامی برای ارائه خدمات بانکی بدون سود پایه گذاری شده است. در بانکداری اسلامی دریافت سپرده، اعطای تسهیلات و سرمایه گذاری براساس اصول شرع انجام می‌گیرد و در واقع بانکداری اسلامی جایگزین بانکداری مروجہ سودی است.

بانک در اصل اداره‌ای است که به جمع آوری سپرده و سرمایه‌های مردم می‌پردازد و به شیوه‌ی سرمایه گذاری نیازهای مالی مردم را رفع می‌کند. روش کار بانک های مروجہ و کلاسیک براساس قرض است که در مقابل قرض مقداری سوداضافه بر اصل قرض دریافت می‌کنند که در شریعت اسلام از آن ممانعت آمده است.

اهمیت معاملات مالی

دستورات و آموزه‌های اسلام فقط در زمینه عبادات نیست بلکه شعبه‌های دیگر زندگی یعنی اعتقادات، معاملات، معاشرات و اخلاقیات را هم در بر می‌گیرد. با عمل کردن به تمام احکامات و دستورات دین اسلام ما می‌توانیم یک مسلمان کامل باشیم. ما در این کتابچه آن دسته از قوانین و دستورات اسلام را ذکر می‌کنیم که در رابطه بانکداری و معاملات مالی است. اسلام بر درستی معاملات مالی تأکید زیادی دارد لذا آشنایی و آگاهی از مسائل بانکداری برای انجام صحیح و درست معاملات بر ما مسلمانان ضروری و مهم است.

ما به عنوان یک مسلمان مسئول هستیم علاوه بر عبادات معاملات مالی خود را هم مطابق اصول و قوانین دین اسلام انجام دهیم. در انجام معاملات مالی بر اساس قوانین دین و شریعت غفلت و بی احتیاطی نمودن باعث عدم قبولیت عبادات می‌شود. در یک حدیث آمده صدقه‌ای که از مال حرام داده شود، قبول نمی‌شود (سنن نسائی، حدیث شماره ۲۵۲۶). در حدیث دیگری آمده است کسی که خورد و نوش اواز مال حرام باشد دعایش مستجاب نمی‌شود (صحیح مسلم، حدیث شماره ۲۳۴۶). از این احادیث چنین معلوم می‌شود که در قبولیت عبادات کسب رزق و روزی حلال تأثیر زیادی دارد.

برای یک مسلمان کامیابی آخرت بزرگ‌ترین موفقیت و کامیابی می‌باشد. خوف آخرت، ترس حساب و کتاب، پرسش و پاسخ روز قیامت، مقام و مرتبه مسلمان را نسبت به سایر انسان‌ها نشان می‌دهد. در حدیثی آمده است: قدمهای انسان در روز سخت قیامت از جای خود بلند نمی‌شوند تا زمانیکه از او پنج سوال نشود، دو تا در مورد مال است که از چه راهی به دست آورده و چگونه خرج کرده است (سنن دارمی، حدیث شماره ۵۵۶). لذا احتیاط هر مسلمان در طریقه‌ی به دست آوردن و خرج نمودن مال باعث نجات از مواجهه آخرت می‌شود.

باید از خودمان سوال کنیم، شریعت اسلام برای انجام درست معاملات مالی از ماجه می‌خواهد؟ اگر در این مورد شناخت و آگاهی نداریم این کتابچه مختصر و مفید به ما می‌آموزد که اسلام در مورد معاملات مالی چه رهنمودهایی دارد. بانک اسلامی چگونه مطابق اصول شریعت نیازهای مالی مالی را برآورده می‌کند؟ در کل بانک اسلامی چه تسهیلاتی را ارائه می‌دهد و روش کارش چگونه است؟

قبل از اینکه در مورد بانکداری اسلامی و تعالیم اسلام در مورد معاملات مالی بحث کنیم مختصراً روش کار بانک‌های مروجہ را بیان می‌کنیم.

ما برای انجام کارهای زیادی از جمله پرداخت قبوض آب و برق، سپرده گذاری و برداشت سپرده به بانک مراجعه می‌کنیم، اما بانک در اصل یک اداره مالی است که "وجهه نقدینه" مردم را تحت انواع حساب‌های مختلف، به عنوان سپرده دریافت و به صورت سرمایه‌گذاری نیازهای مالی مردم را برآورده می‌کند.

۱. اهمیت و ضرورت بانک

ما اهمیت و نیاز به بانک را زمانی احساس می‌کنیم که بانک‌ها تعطیل باشند. بر اثر آن کسب و کار بازار از رونق می‌افتد و دچار رکود می‌شود. با باز شدن بانک‌ها رونق سابق کسب و کار به بازار برمی‌گردد. بنابراین بانک‌ها تاثیر مستقیمی بر بازار سرمایه و رونق کسب و کار دارند در ذیل موارد دیگری از اهمیت بانک‌ها رو بیان می‌کنیم:

۱. حفاظت مال

ما از گذاشتن پول و سرمایه خود در خانه احساس خطر می‌کنیم، زیرا احتمال سرقت آن می‌رود. اما با گذاشتن در بانک، آن را محفوظ می‌دانیم. با افتتاح حساب جاری سپرده‌گذاری در بانک هم مال حفاظت می‌شود، هم شخص می‌تواند هر مقدار از سپرده خود را هر زمان که بخواهد از حساب خود برداشت کند.

۲. سرمایه‌گذاری

اگر ما در خرج کردن درآمد خود، احتیاط و دقت لازم را انجام می‌دهیم، سعی می‌کنیم از درآمد خودمان پس انداز داشته باشیم؛ تا در آینده بتوانیم با آن نیازهای خود را رفع کنیم. حالا اگر پس انداز خودرا در خانه بگذاریم، نه به مقدار پول چیزی به عنوان سود و منافع اضافه می‌شود و نه اینکه بخار افت ارزش پول در بازار این مقدار پول از بی‌ارزش شدن مصون می‌ماند، از این جهت با افتتاح حساب پس انداز در بانک با سپرده‌های این حساب سرمایه‌گذاری می‌کند و بانک به سپرده‌گزار منافع مناسبی را پرداخت می‌کند.

۳. اعطای تسهیلات به مشتریان

اگر ما برای خرید خانه، ماشین یا لوازم خانگی به پول نیاز پیدا می‌کنیم، بانک تسهیلاتی را برای خرید خانه، ماشین و لوازم دیگری که مردم در زندگی به آن نیاز پیدا می‌کنند فراهم می‌کند.

خدماتی که بانک ارائه می‌دهد از دسته نیازهای اساسی جامعه هستند، اگر بانک نباشد باز هم افرادی باید در جامعه باشند که این نیازهای ابرآورده کنند. نیازهای جامعه باید از راههای مشروع انجام بگیرد که در این راستا بانکداری اسلامی فعالیت‌های خود را آغاز کرده است.

دارندگان فعالیت‌های اقتصادی برای پیشبرد اهداف و رونق کسب و کار خود و مدیران کارخانه برای تهیه مواد خام کارگاه‌های تولیدی و پرداخت حقوق کارگران، و افراد دیگر اگر می‌خواهند کارخانه احداث کنند برای خرید دستگاهها و ماشین‌آلات نیاز به سرمایه پیدا می‌کنند؛ بانک برای این افراد تسهیلات کوتاه مدت (Short Term) یا تسهیلات بلندمدت (Long Term) اعطاء می‌کند.

علاوه بر این موارد بانک‌ها خدمات دیگری را هم ارائه می‌دهند. اما ما آن دسته از خدمات بانک‌ها را ذکر کردیم که نیازهای مهم و اساسی جامعه بودند؛ اگر بانک این خدمات را انجام ندهد باید افراد یا اداره‌ای دیگر این خدمات را انجام دهد تا نیازهای مهم و اساسی جامعه برطرف شوند.

نیاز به بانکداری اسلامی

شاید سؤال پیش بیاید چه نیازی به بانکداری اسلامی داریم؟ وقتی که از دیر باز یک نظام بانکی برقرار است چه نیازی به تأسیس نظام بانکی جدید به شیوه‌ی اسلامی است؟ در مورد اهمیت بانک و بانکداری در صفحات قبل ذکر کردیم به طور کلی اساس کار بانک‌ها برپایه پرداخت قرض و دریافت آن است. اما در مقابل قرض بیشتر از مقدار قرض داده شده در خواست می‌کنند، که به آن سود (Interest) می‌گویند. در تعالیم اسلام بر سود گرفتن در قبایل قرض به طور صریح در قرآن کریم منع آمده است. حال آن که بانک‌های مروجہ ربوی به سپرده‌گزاران خود در مقابل سپرده‌شان سود با نرخ کم می‌پردازند، سپس سپرده‌شان را با نرخ سود بیشتر به صاحبان کسب و کار به عنوان تسهیلات می‌دهند، از طرفی ارائه خدمات بانکی از نیازهای مهم جامعه است اما از طرف دیگر این نیاز جامعه و خدمات بانکی با سودی که غیر مشروع است انجام می‌گیرد؛ لذا جامعه نیازمند بانک‌های اسلامی، و سیستم بانکداری اسلامی است تا خدمات بانکی مطابق اصول شرع انجام شود.

سود (Interest) و دلیل غیر مشروع بودن بانکداری مروجہ

معاملات مالی باید از سود (Interest)، که در زبان عربی به آن ربا می‌گویند؛ خالی باشد. در شریعت اسلام معنا و مفهوم ربا به صورت واضح وشفاف بیان شده است، در حدیثی که حضرت علی رضی الله تعالى عنه از پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم روایت کرده است، آنحضرت فرمودند: «كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ مُنْفَعَةً، فَهُوَ رِبًا» (المطالب العالية، حدیث شماره ۱۴۴۰) "هر قرض که در کنار آن منفعت دیگری برای قرض دهنده داشته باشد ربا به حساب می‌آید. اگر بیشتر از مقدار قرض گرفته شود به آن سود (Interest) می‌گویند."

در حدیث به طور واضح آمده است: هرگونه قرض، فرق نمی کند قرض برای نیازهای شخصی باشد یا برای تجارت، اگر بیشتر از مقدار قرض گرفته شده پرداخت شود یا منفعت دیگری برای قرض دهنده داشته باشد؛ فرق نمی کند منفعت از جنس پول باشد یا از جنس دیگر در ربا و سود داخل می شود، و ناجائز است، مقدار اضافه ای که بیشتر از قرض گرفته می شود، هراسیمی که بر آن نهاده و در بازار هر اصطلاح و واژه ای برای آن پکار ببرند؛ زمانیکه بر اساس معامله قرض این مقدار اضافه گرفته می شود ماهیت آن هرگز تغییر نمی کند، و آن سود و ربا (Interest) است.

رفع شبہ

اکثر افراد جامعه فکر می کنند سپرده های مردم که در بانک های مروجه گذاشته شده اند نزد آن ها به صورت قرض نیست، بلکه امانت است. بنابراین معاملات بانک ها ربوی محسوب نمی شوند، در حالیکه اگر به اصول شرع نگاه کنیم براساس اصول شریعت این سپرده ها قرض به حساب می آیند؛ و معاملات مالی بانک ها که بر بنیاد قرض صورت می گیرد سود و حرام است چون بانک ضامن سپرده هایی است که از مردم دریافت می کند و در معاملات شریعه از آن استفاده می کند. در صورت امانت بانک حق استفاده از سپرده را ندارد و همانطور که تحويل گرفته، تحويل دهد. بانک در امانت ضامن نیست و در صورت ضایع شدن غیر عمدى هیچگونه مسئولیتی بر بانک نخواهد بود.

حرمت سود (Interest) در پرتو آیات قرآن

خداؤندتبارک و تعالی در قرآن کریم چهار مرتبه در مورد سود (Interest) سخن گفته است.

۱ - سوره بقره آیات ۲۷۵ تا ۲۸۱

۲ - سوره آل عمران آیه ۱۳۰

۳ - سوره نسائی آیه ۱۶۱

۴ - سوره روم آیه ۲۹

خلاصه مفاهیم آیات بالا :

- اگرچه در ظاهر با سود (Interest) مال اضافه می شود اما نزد خداوند سود باعث از دیداد مال و سرمایه نمی شود.
- در ظاهر سود (Interest) و تجارت مثل هم هستند اما نزد الله تعالی سود (Interest) حرام و تجارت حلال است.
- خداوند سود (Interest) را از بین می برد و در صدقات می افزاید.
- هر کس از سود (Interest) و ربا خواری اجتناب نکند خداوند و رسولش صلی الله علیه و آله و سلم با اعلام جنگ می نمایند.

احادیثی با الفاظ سخت و شدید در منع سود (Interest) و ربا و ناپسند بودن آن آمده است؛ که در ذیل برخی از این احادیث را ذکر می کنیم.

- طبق یک حديث پیامبر اکرم ﷺ بر سودگیرنده، سود (Interest) دهنده، کسی که در معاملات سودی گواه قرار می گیرد و کسی که عقد معامله سودی می نویسد را عننت فرمودند و همه کسانی که در معامله سودی به هر نحوی مشارکت داشته باشند در گناه شریک هستند (صحیح مسلم، حدیث ۱۵۹۸).

- در حدیث دیگری شناعت سود (Interest) و ربا چنین بیان شده است، سود (Interest) هفتاد درجه است که کمترین درجه آن این است که رباخوار همچون کسی است که نعوذ بالله با مادرش زنا بکند (سنن ابن ماجه، حدیث ۲۲۷۴).

سود و ربا به خاطر این ممنوع قرار داده شده است، که باعث می شود مردم از کسب و کار و تجارت در بازار بازداشت شوند. زیرا وقتی کسی بتواند با قرض دادن پول خود به دست بیاورد، دیگر به کسب و کار و تجارت مشغول نمی شود؛ که با سختی های آن رو به رو شود؛ از این رو اقتصاد کشور متضرر و تجارت کم رونق می شود. [امام غزالی رحمه الله عليه]

همانطور که می دانید اساس کار بانک های مروجہ بر پایه سود است، بنابراین نیاز به بانکداری اسلامی است. در ذیل به خصوصیات و روش کار بانکداری اسلامی می پردازیم.

بانک اسلامی

بانک اسلامی اداره ای است که خدماتش از جمله دریافت سپرده، اعطای تسهیلات و سرمایه گذاری بر اساس اصول شرع انجام می گیرد.

ویژگی های بانک اسلامی

خصوصیات بانک اسلامی عبارتند از:

- تمام معاملاتش مطابق اصول شرع انجام می گیرد.
- براساس اصول شرع سپرده دریافت می کند و مطابق شریعت سرمایه گذاری (Financing) انجام می دهد.
- تنها برای کسب و کارهای جایز و مشروع تسهیلات اعطای می کند.

فرق اساسی میان بانکداری اسلامی و بانکداری مروجه

فرق اساسی میان بانکداری اسلامی و مروجه را در ذیل بیان می‌کنیم.

بانک‌های رایج ربوی	بانک اسلامی	
پایه واساس بانکداری رایج خلاف اصول شرع است.	پایه واساس بانکداری اسلامی بر اصول شرع است.	بنیاد
بانک‌های رایج ربوی از دارندگان حساب پس‌انداز، سپرده به عنوان قرض دریافت و در مقابل سودپرداخت می‌کنند.	از دارندگان حساب پس‌انداز به عنوان مضاربه سپرده دریافت می‌کنند.	روش دریافت سپرده
بانک رایج ربوی با هرنوع افراد و حتی با گسانی که تمام درآمد و کسب کار آن‌ها از راه نامشروع و حرام است معامله دارد.	بانک اسلامی با افرادی که تمام منبع درآمد آنها از راه نامشروع و حرام باشد، معامله نمی‌کند	مشتریان
بانک‌رایج امروزی به صورت قرض با احتساب سود و معاملات ناجایی سرمایه‌گذاری انجام می‌دهد.	بانک اسلامی با خرید و فروش، اجاره، شرکت و معاملات جائز و مشروع سرمایه‌گذاری می‌کند.	روش سرمایه‌گذاری
در بانک‌های رایج سودی نظام نظارتی که معامله‌های آن‌ها مطابق شرعاً ناجام گیرد، وجود ندارد.	همه‌ی معامله‌های بانک اسلامی تحت کنترل و نظارت نظام مستحکم بر اساس اصول شرع انجام می‌گیرد.	نظام نظارتی

شیوه‌ی بانکداری اسلامی (Islamic Banking Model)

به صورت کلی روش کار بانک‌ها به دو صورت است:

۱- دریافت سپرده از سپرده گذاران (Deposit Side)

۲- اعطای تسهیلات و سرمایه‌گذاری (Asset Side)

بانکداری رایج (ربوی)

صورت اعطای تسهیلات
(Asset Side)

قرض

صورت دریافت سپرده
(Deposit Side)

قرض

در مورد چگونگی دریافت سپرده و سرمایه‌گذاری بانک اسلامی در ذیل می‌پردازیم.

بانک اسلامی

این نکته را باید بدانیم که در اسلام نمی‌توان در مقابل قرض سود دریافت کرد، و مبلغ قرض به عنوان سرمایه در کارهای تجاری محسوب نمی‌شود؛ که بر اساس آن مقداری نفع را در نظر نگیریم. بنابراین برای بهدست آوردن منافع و سود باید عقد مشارکت، اجاره، تجارت و خدمات منعقد کرد و این فرق اساسی بین بانکداری اسلامی و مروجه است.

۱ - صورت دریافت سپرده (Deposit Side)

بانک اسلامی با افتتاح "حساب جاری" سپرده مشتریان را به عنوان قرض دریافت می‌کند. سپرده‌هایی که مشتریان در "حساب پسانداز" خود می‌گذارند بانک آن‌ها را به عنوان مضاربه دریافت می‌کند. بانک اسلامی با این سپرده‌ها در جاهای مشروع سرمایه‌گذاری می‌کند تا منافعی به دست آورد.

۲- صورت اعطای تسهیلات (Asset Side)

بانک اسلامی تسهیلاتی را که به مشتریان خود ارائه می‌دهد براساس اصول شرع و به صورت عقد مشارکت، مرابحة، اجاره، سلم و استصناع است؛ که در مورد هر یک از این‌ها بحث خواهیم کرد.

روش دریافت سپرده در بانکداری اسلامی

قرض

از مال و سرمایه خود به شخصی دادن تا از آن استفاده کند و در موعد مقرر برگرداند قرض می‌گویند.

در شریعت قرض دادن جایز است، اما اگر بیشتر از مقدار قرض دریافت شود (Interest) و ربا است، که ناجایز و حرام می‌باشد.

در بانک اسلامی افتتاح حساب جاری بر بنیاد قرض می‌باشد، زیرا هدف از افتتاح حساب جاری سرمایه‌گذاری نیست، بلکه برای حفاظت از مال و سرمایه حساب جاری افتتاح می‌شود؛ تا هر زمان که بخواهد بتواند دریافت واژ آن استفاده کند. از آنجاییکه در صورت وقوع حادثه بانک ضامن می‌باشد و سپرده گزار متحمل هیچ گونه ضرری نخواهد بود به او هیچ گونه نفعی پرداخت نخواهد شد.

مضاربه نوعی شرکت است که در آن یک شریک پول و سرمایه فراهم می‌کند، دیگری فعالیت و کار تجاری انجام می‌دهد؛ سود و منافعی که به دست آید براساس توافقی که گذاشته‌اند تقسیم می‌شود. به شخصی که سرمایه تهیه می‌کند رب المال (Investing Partner) و به شخصی که کارتجاری انجام می‌دهد مضارب (Working Partner) می‌گویند. در "حساب‌های پس انداز" بانک مضارب و به مجموع سپرده‌گزاران رب‌المال گفته می‌شود.

سپرده‌هایی که بانک به عنوان مضاربه دریافت می‌کند، برای به دست آوردن سود و منافع در راه‌های مشروع سرمایه‌گذاری می‌کند که این سرمایه‌گذاری (Financing Modes) به صورت اجاره (Rent) شرکت (Partnership) و خرید و فروش (Trading Partnership) انجام می‌گیرد. بانک در محاسبات مالی سالیانه خود (Annual statements) زمینه‌های سرمایه‌گذاری را به اطلاع سپرده‌گزاران خود می‌رساند.

اصول مضاربه

- درباره مضاربه اصول مهم و اساسی در ذیل ذکر می‌شود.
- زمان عقد معامله مضاربه، مقدار سهم هردو طرف از نفعی که به دست می‌آید مشخص شود.
- برای یکی از شرکا، مضارب (Investing Partner) یا رب المال (Working Partner) مقدار مشخصی از نفع تعیین کردن و آن را از آنچه که باید تقسیم شود مستثنی دانستن جائز نیست.
- جزئی از سرمایه را به عنوان نفع تقسیم کردن مثلاً در صد سرمایه به عنوان نفع بین شرکا یعنی رب المال و مضارب تقسیم شود ناجایز است.
- در مضاربه رب‌المال (Investing Partner) متحمل ضرر و نقصان خواهد بود، وتلاش مضارب (working Partner) در فعالیت تجاری را گان می‌شود. البته اگر ضرر وارد شده به خاطر غفلت، کوتاهی و کمکاری مضارب لاحق شود در این صورت مضارب باید خسارت بپردازد.

مضاربه با سپرده‌گزاران بانک

عموماً در مضاربه یکی مضارب (Working Partner) و دیگری رب‌المال (Investing Partner) است.

در مضاربه بانکی خود بانک به عنوان مضارب (Working Partner) و مجموعه سپرده‌گذاران "حساب‌های پس‌انداز" مشترکاً به عنوان رب‌المال (Investing Partner) هستند.

در صورت فوق محاسبه سرمایه سپرده‌گذاران و تقسیم سود و منفعت هر یک از سپرده‌گذاران تقریباً سخت و پیچیده است اما بانک‌اسلامی با استفاده از راهنمایی‌های علمای متبحر در زمینه معاملات و کادر مهندس یک نظام خاصی را برای انجام این کار ایجاد کرده‌اند.

در بانک های اسلامی مدت زمان مضاربه یک ماه تعیین می شود که برای ماه های آینده قابل تمدید (Renewable) است. در بانک های اسلامی به مجموعه سپرده ها که از سپرده گذاران جهت مضاربه دریافت می شود را پول (Pool) می گویند.

بانک مضارب و مجموعه سپرده گذاران رب المال (Investing Partner) هستند. و افراد سپرده گذار تعداد زیادی هستند که مقدار منافع هر یک از سپرده گذاران براساس سپرده شان تعیین می شود که در اصطلاح اقتصادی به آن وزن نفع می گویند. وزن نفع (Weightages) سپرده گذاران (Investing Partner) سه روز قبل از شروع ماه در وب سایت بانک اعلام می شود.

از آنجایی که سپرده گذاران بانک برای مضاربه تعداشان زیاد است برای مشخص شدن مقدار سهم شان از نفعی که به دست می آید وزن نفع مشخص و اعلام می شود.

در پایان ماه سود به دست آمده بین بانک و مجموعه سپرده گذاران (Pool) بر اساس توافق قبلی تقسیم می شود . سپس سودی که متعلق به مجموعه سپرده گذاران است طبق وزن نفع مشخص شده با حساب و کتاب دقیق برنامه های کامپیوتري بین مجموعه سپرده گذاران تقسیم می شود.

بر اساس عقد مضاربه مقدار احتمالی سودی که به دست خواهد آمد به رب المال گفته می شود اما سود و نفع واقعی در پایان معامله مشخص می شود که کم یا زیاد بودن آن از مقدار احتمالی و تخمینی که در ابتدا گفته شده طبیعی است که نفع به دست آمده به روی که قبل ذکر کردیم با در نظر گرفتن وزن نفع بین شرکاء (مجموعه سپرده گذاران) تقسیم می شود.

راه های سرمایه گذاری در بانک های اسلامی

شرابت

در فقه اسلامی شرابت بر دو نوع و به معنای دیگری را شریک قرار دادن است.

۱ - شرکت الملک : دو یا چند نفر با هم در یک ملک یا چیزی بدون قصد تجارت شریک باشد همانطور که فرزندان در میراث بجا مانده از پدر شریک هستند و یا به اتفاق همیگر ملک یا چیزی را بخرند.

۲ - شرکت العقد : دو یا چند نفر برای کسب و کار تجارت سرمایه فراهم کنند در این نوع شرکت همه ی شرکاء به تناسب سرمایه شان در ضرر و نقصان شریک اند اما نفع و سود بر اساس توافقی که بینشان انجام گرفته تقسیم می شود.

اصول شرکت الملک

اصولی که در شرکت الملک باید رعایت شوند عبارت اند از:

- یک شریک با رضایت شرکای دیگر می تواند مقدار سهم یا حصه خود را اجاره دهد.
- در شرکت الملک نفع یا ضرر شرکا تناسب مقدار سهمشان در ملک می باشد.

اصول شرکت العقد

اصولی که در شرکت العقد باید رعایت شوند عبارت اند از:

- در ابتدای عقد شراکت مقدار وسهم هر یک از شرکا در نفع مشخص شود.
- سهم معینی از سود برای یکی از شرکا شرط نشود و نباید از سرمایه چیزی به عنوان نفع بین شرکا تقسیم شود.
- همه ی شرکا متناسب با سرمایه شان متحمل ضرر و نقصان خواهند بود اما اگر یکی از شرکا باغفلت و کوتاهی خودش باعث ضرر و نقصان شود به تنها یی ضامن خواهد بود.
- اصولاً همه ی شرکا می توانند در فعالیت اقتصادی مشارکت داشته باشند اما با توافق شرکا اگر یکی از شرکاء فعالیت اقتصادی نکند جایز است اما سهم او در نفع نمی تواند بیشتر از سرمایه اش باشد.

سرمایه گزاری بر اساس مشارکت به دو صورت می باشد.

۱ - شرکت متناقصه (Diminishing Musharakah)

۲ - مشارکت جاری (Running Musharakah)

تفصیلات فراهم کردن سرمایه به دو روش فوق را در ذیل ذکر می کنیم.

شرکت متناقصه (Diminishing Musharakah)

شرکت متناقصه (Diminishing Musharakah) عموماً بر بنیاد شرکت الملک انجام می گیرد و دارای سه مرحله می باشد:

- ۱ - شرکت الملک: در مرحله اول بانک و مشتری با مشارکت همدیگر اثاثیه خرید می کنند و هردو باهم مالک اثاثیه قرار می گیرند.
- ۲ - اجاره: بانک سهم و حصه خود در اثاثیه را برای استعمال به مشتری اجاره می دهد.
- ۳ - فروش سهم: طی دفعات متعددی مشتری سهم بانک را خریداری می کند تا اینکه مشتری به تنها یی مالک اثاثیه می شود.

بانک اسلامی و شرکت متناقصه

در بانک های اسلامی سرمایه گزاری در بخش مسکن عموماً بصورت شرکت متناقصه انجام می گیرد و شرکت متناقصه یک نوع سرمایه گزاری طولانی مدت است.

مشارکت جاری (Running Musharakah)

مشارکت جاری از راه های سرمایه گزاری بانک ها در عقد مشارکت می باشد که این نوع مشارکت بر بنیاد شرکت العقد انجام می گیرد.

در مشارکت جاری بانک با مشتری در فعالیت اقتصادی مشارکت دارد که خصوصیات این نوع مشارکت عبارت اند از:

- بانک در کسب و کار و فعالیت های اقتصادی مشتری مشارکت دارد.
- پولی که مشتری از بانک دریافت می کند سرمایه بانک به حساب می آید.
- مشتری هر زمان می تواند مقداری بول به بانک برگرداند که بر اساس آن مقدار سرمایه بانک کاهش می یابد.
- تقسیم نفع و سود مناسب با سرمایه شان انجام می گیرد.
- بعد از فرآیند حسابرسی (Audited Accounts) نفع واقعی تقسیم می گردد.
- ضررو نقصان بین بانک و مشتری مناسب با سرمایه شان خواهد بود.

بانک اسلامی و مشارکت جاری

بانک های اسلامی به روش مشارکت جاری در شرکت ها و کمپانی ها سرمایه گذاری می کنند.

اجاره

در قبال پول چیزی را جهت استعمال به شخص دیگر دادن را اجاره می گویند که ملکیت مجر در چیز مورد اجاره ثابت است.

بر اثر حادثه اگر مورد اجاره تلف شود یا در عین آن تغییر بیاید به مجر (مالک) بر می گردد اما اخراجاتی که مربوط به استفاده از مورد اجاره است بر عهده مستاجر می باشد.

اصول اجاره

اصول مهم و اساسی اجاره که باید رعایت شود.

- اجاره فقط در چیزهایی منعقد می شود که قابل استعمال باشند (Useable Assets) چیزهایی که با استفاده کردن کاملاً از بین بروند (Consumable Assets) در آن ها عقد اجاره منعقد نمی شود از جمله این موارد مواد سوختی بنزین گاز و نفت و ...

- زمان عقد اجاره تمام خصوصیات و ویژگی های مورد اجاره ذکر شوند.
- مدت زمان اجاره با رضایت طرفین در ابتدای عقد تعیین شود.

- در عقد اجاره برای هر مدت زمان مشخص کرایه مختلفی می‌توان در نظر گرفت اما باید این مورد و مقدار کرایه در هر دوره زمانی در ابتدای عقد بین طرفین طی شود.
- اگر بر اثر حادثه در مورد اجاره ضرر لاحق (Risks) شود که نیاز به اخراجات داشته باشد بر عهده موجر و مالک می‌باشد.
- هزینه‌های جاری برای استفاده از مورد اجاره بر عهده مستاجر می‌باشد.

سرمایه گذاری با اجاره

سرمایه گذاری بانک‌های اسلامی در زمینه ماشین آلات خودرو دستگاه و به صورت عقد اجاره انجام می‌شود که اجاره یکی از راه‌های سرمایه گذاری بلند مدت برای بانک‌ها محسوب می‌شود.

خرید و فروش

سرمایه گذاری بانک‌ها با خرید و فروش به چهار صورت انجام می‌گیرد که در ذیل به آنها می‌پردازیم.

۱. مرابحه

در معامله مرابحه فروشنده به خریدار قیمت خرید خود را می‌گوید.

مساومه

مساومه رایج ترین نوع خرید و فروش است که فروشنده فقط قیمت فروش را می‌گوید در این نوع معامله فروشنده قیمت خرید و مقدار نفع را ذکر نمی‌کند.

اصول مرابحه و مساومه

اصولی که در معامله مرابحه و مساومه رعایت شوند عبارتند از:

- زمان عقد معامله اثنیه یا چیزی که خرید و فروش قرار می‌گیرد باید موجود و در قبضه و ملکیت فروشنده باشد.
- زمان پرداخت قیمت و در صورت قسطی بودن اقساط آن با رضایت طرفین قبل از معامله طی شود.

سرمایه گذاری بانک با معامله مرابحه و مساومه

مشتری در کسب و کار خود گاهی نیاز به خرید مواد خام دستگاه ماشین آلات و غیره رو پیدا می‌کند که بانک مایحتاج مشتری را خرید و به صورت معامله مرابحه به او غیر نقدی می‌فروشد.

در بانکهای اسلامی گاهی اوقات مشتری برای تهیه سرمایه مراجعت می‌کند و در ملکیت خود اثاثیه دستگاه و مواد خام دارد که بانک اثاثیه مشتری را با قیمت کمتر به صورت نقدی از او خریداری می‌کند و سپس در بازار توسط کیلش آنها را با قیمت بیشتر به فروش می‌رساند. که عموماً به این روش تجارت گفته می‌شود.

اصول تجارت

اصولی که در تجارت باید رعایت شوند عبارتند از:

- زمان عقد تجارت اثاثیه یا چیزی که خرید و فروش قرار می‌گیرد باید موجود و در ملکیت فروشنده باشد.
- هنگام عقد معامله اثاثیه حکماً یا حقیقتاً در قبضه فروشنده باشد.

بانک اسلامی و معامله تجارت

مشتری در کسب و کار خود و پرداخت اخراجات جاری (Running Expenses) نیاز به سرمایه‌پیدا می‌کند و در ملکیت خود کالا اثاثیه و غیره دارد که بانک با او معامله تجارت انجام می‌دهد.

۳. سَلَم

بیع سَلَم یا معامله سلف به معنای پیش فروش کالا یا محصولات کشاورزی است که ثمن هنگام انعقاد بیع پرداخت می‌شود اما محصول یا کالا بعداً در زمان مشخص که بین طرفین معامله طی می‌شود تحویل داده می‌شود اگر چه در معاملات موجود بودن و در ملکیت فروشنده بودن چیز مورد فروش شرط است اما علمای کرام در پرتو احادیث نبوی این معامله را جایز و صحیح قرار دادند و این معامله از شرایط فوق مستثنა است.

اصول بیع سَلَم

اصولی که در بیع سَلَم باید رعایت شوند عبارتند از:

- عقد سَلَم در چیزهایی منعقد می‌شود که مثلی باشند (گندم برنج محصولات کشاورزی و معدنی).
- زمان انعقاد بیع تمام خصوصیات آنچه که مورد معامله قرار می‌گیرد از جمله جنس، نوع، مقدار، قیمت و تمام مواردی که لازم است ذکر شود تا هیچ ابهامی باقی نماند.
- زمان انعقاد بیع تاریخ و مکان تحویل چیزی که پیش فروش شده طی شود.

سرمایه گذاری به صورت بیع سلم در بانک‌های اسلامی زمانی انجام می‌گیرد که مشتری در پرداخت اخراجات جاری کسب و کار خود (Running Expenses) نیاز به سرمایه داشته باشد و در مقابل بتواند برای بانک کالا یا اشیایی را تولید کند که بتوان آن را بر اساس بیع سلم به بانک فروخت.

۴. استصناع

عقد استصناع قراردادی است که در آن ساخت کالایی به وسیله سفارش دهنده به سازنده کالا با بیان اوصاف و مشخصات آن سفارش داده می‌شود تا در مدتی معین سازنده با تهییه مواد اولیه کالایی مورد نظر را برای سفارش دهنده ساخته و به وی تحویل دهد برخلاف بیع سلف قیمت کالا تا زمان سر رسید تحویل کالا نقد یا تدریجی پرداخت شود شرعاً موجود بودن و در ملکیت فروشنده بودن کالا برخلاف عموم خرید و فروش‌ها در استصناع شرط نیست.

اصول استصناع

اصولی که در استصناع باید رعایت شوند عبارتند از:

- زمان عقد استصناع اوصاف و مشخصات کالا طوری بیان شود که هیچ ابهامی باقی نماند.
- اگر کالا برخلاف اوصاف و مشخصات طی شده ساخته شود یا اوصاف کاملاً در نظر گرفته نشوند خریدار (سفارش دهنده) می‌تواند کالا را برگرداند.
- در زمان انعقاد قرارداد استصناع قیمت و زمان تحویل کالا مشخص شود.
- در تهییه کالایی مورد نظر از مواد خام سفارش دهنده استفاده نشود.

سرمایه‌گذاری به صورت استصناع

سرمایه گذاری به صورت استصناع در بانک‌های اسلامی زمانی انجام می‌گیرد که مشتری در پرداخت اخراجات جاری (Running Expenses) کسب و کار خود نیاز به سرمایه داشته باشد و در مقابل بتواند برای بانک کالایی را تولید کند و تحویل دهد که بتوان آن کالا را بانک بر اساس عقد استصناع خرید کند.

آیا می‌توان تصوری از بانک و بانکداری در اسلام داشت؟

بله اگر اداره‌ای بر اساس تعليمات اسلام پس اندازه‌های مردم را دریافت و در راههای مشروع سرمایه‌گذاری کند، آن اداره را می‌توان بانک نامید. واین در اسلام قابل تصور است که می‌توان آن را عملی کرد. اما اگر دریافت پس انداز و سرمایه‌گذاری همچون بانک‌های رایج بر پایه سود (Interest) باشد، این شیوه در اسلام جایگاهی ندارد. در صدر اسلام مردم بخارط اعتمادی که به حضرت زبیر -رضی الله تعالى عنه- داشتند، مال و سرمایه خود را پیش او به امانت می‌گذاشتند. اما حضرت زبیر -رضی الله عنه- آن‌ها را به عنوان امانت قبیل نمی‌کرد بلکه به عنوان قرض دریافت و در کارهای تجاری خود استفاده می‌کرد. دریافت مال و سرمایه مردم به صورت قرض توسط حضرت زبیر -رضی الله تعالى عنه- و استفاده از آن‌ها در کسب و کار و تجارت تقریباً مشابه با کار بانک‌ها است. (سود پر تاریخی فیصله، مفتی محمد تقی عثمانی حفظ‌الله، صفحه ۶۸)

آیا بانک اسلامی با بانک مرکزی معامله سودی انجام می‌دهد؟

نه بلکه رابطه بانک مرکزی با بانک‌ها در حد نظارت می‌باشد. و این نظارت به دو گونه است اول اینکه نظارت بر انجام دستورالعمل‌هایی که بانک مرکزی برای سایر بانک‌ها جهت انجام خدمات بهتر به مشتریان تجویز کرده است. دوم اینکه نظارت بر انجام صحیح معاملات است که در این زمینه بانک اسلامی معاملاتش مطابق اصول شرع که خالی از سود و ربا است انجام می‌گیرد.

بانکداری اسلامی و بانکداری رایج به ظاهر مثل هم هستند آیا این مصدق ضرب المثل معروف گوش را از هر طرف بگیرید فرقی نمی‌کند، نیست؟

هرگز اینچنین نیست در شریعت اسلام مشابه بودن نتیجه دو کار یا چیز، مستلزم اینکه حکم آن‌ها یکی باشد نیست. در زندگی روزمره مثال‌های زیادی داریم که نتیجه دوچیز یکی است اما حکم آن‌ها فرق می‌کند، به عنوان مثال: یک حیوان حلال گوشت با ذکر نام خدا ذبح می‌شود و دیگری باذکر غیرالله در ظاهر هردو ذبح شده هستند و نباید فرقی باهم داشته باشند لیکن یکی حلال و دیگری حرام است. زیرا روش ذبح هر کدام با دیگری فرق دارد لذا نمی‌توان گفت: چون بانک‌های اسلامی به اندازه بانک‌های سودی در معاملات خود نفع و سود کسب می‌کنند پس هیچ فرقی با هم ندارند. همین‌طور اگر شخصی نوشیدنی حلال بفروشد و دیگری نوشیدنی حرام به خاطر یکسان بودن نفع و فایده نمی‌توان درآمد شخصی که کسب و کار حلال انجام می‌دهد را حرام قرار داد. همچنین اگر شخصی گرسنه باشد برای رفع گرسنگی دوراه پیش رو دارد یکی اینکه با کسب و کار و تلاش برای خود غذا فراهم کند، دیگری از راه سرقت اموال دیگران، گرسنگی خود را بطرف کند. در اینجا اگر چه نتیجه یکی است و آن رفع گرسنگی اما یکی حلال و دیگری حرام می‌باشد. لذا برای حکم نمودن برچیزی باید تمام جزئیات و شرایط و روش انجام گرفتنش را مورد بررسی قرارداد. در هر مورد باید بررسی شود این نتیجه چگونه و با چه روشی (Process) به دست آمده و این موارد باعث حلال یا حرام بودن آن کار می‌شود.

بانک اسلامی بخاطر تأخیر در بازپرداخت اقساط مبلغی را به عنوان صدقه و خیرات از مشتری دریافت می کند آیا این سود (Interest) به حساب نمی آید؟

بانک های سودی مقدار مبلغ اضافه را که به عنوان دیر کرد از مشتری می گیرد جزئی از منافع آن محاسبه می شود، این به خاطر تأخیر در پرداخت اقساط که به عنوان قرض بر ذمه مشتری است می باشد، واين سود و ربا است. اما بانک اسلامی در ابتدای عقد معامله از مشتری تعهد می گیرد تا اقساط را در موعد مقرر پرداخت نماید و ضمناً مشتری و عده می دهد اگر این اقساط را مرتباً سر وقت پرداخت نکنم این مقدار پول به عنوان صدقه و خیرات به بانک می پردازم و حالا این مقدار پول اضافه وجهی است که خود مشتری با وعده ای که داده بر خود لازم کرده است و این وجه هم به عنوان صدقه و خیرات می باشد و جزو منافع بانک از معامله محاسبه نمی شود. و بانک این "وجه" را در امور خیریه صرف می کند و در گزارش محاسبات سالانه جزئیات را به اطلاع مشتریان می رساندواین وجه التزام در واقع راهکار مناسب برای پرداخت اقساط در موعد مقرر توسط مشتری می باشد و شرعاً این صورت درست می باشد، زیرا مشتری با وعده ای که داده بر خود این مقدار پول را واجب گردانده است. واين از منافع بانک نیست.

آیا بانک اسلامی می تواند در سرمایه گذاری خود نرخ کایبور (KIBOR) رامیار معاملات خود قرار دهد؟

همانطور که روزانه در بازار ارز و طلا یک نرخ اعلام می شود که بر اساس آن نرخ معاملات ارزی و خرید و فروش طلا انجام می گیرد، همینطور در بازار مالی روزانه یک نرخ برای سرمایه گذاری اعلام می شود. کایبور در حقیقت به نرخی که روزانه از سوی بانک مرکزی برای سرمایه گذاری اعلام می شود گفته می شود که این نرخ سود و ربا نیست اما اگر بر اساس این نرخ معامله سودی انجام بگیرد در آن صورت سود به حساب می آید. در معاملات و خرید و فروش کالا نرخ نفع بر اساس کایبور تعیین شود اشکال شرعی ندارد زیرا آنچه مورد معامله قرار می گیرد کالا و اثاثیه است. به عنوان مثال در بازار یک مغازه گوشت حرام با ده درصد سود می فروشد چون چیزی که به فروش می رسد حرام است لذا درآمد این شخص حرام می باشد. اما یک شخص دیگر در مغازه خود گوشت حلال بر اساس نرخ بازار یعنی با ده درصد سود می فروشد، حالا نمی توان گفت چون این شخص به اندازه کسی که گوشت حرام می فروشد سود می گیرد. پس این هم درآمدش حرام است زیرا آنچه که این شخص می فروشد حلال می باشد همینطور کایبور یک نرخ اعلام شده از سوی بانک مرکزی است اگر کسی بر اساس این نرخ معامله سودی انجام دهد حرام و کسی معامله جائز انجام دهد صحیح است و بانک اسلامی یا کالا و اثاثیه می فروشد، و یا به اجاره می دهد و حالا چون بانک های سودی از کایبور استفاده می کنند نمی توان بانک های اسلامی رامنع کرد و برایشان استفاده از آن را نا جایز دانست.

چطور می‌توان اطمینان یافت که معاملات بانک اسلامی همواره مطابق اصول شرع انجام می‌گیرد؟

در جواب این سؤال باید بر نظام نظارتی شرعی حاکم بر بانک‌های اسلامی اطلاع یافت که این سیستم نظارتی از مجموعه‌های زیر تشکیل شده است:

۱. بورد شرعی بانک: برای هر بانک اسلامی تشکیل بورد شرعی شامل علمای بر جسته و مفتیان کرام لازم می‌باشد. مسئولیت بورد شرعی تایید نمودن برنامه‌های بانک و نظارت براینکه مطابق سیاست‌های تعیین شده انجام گیرد.

۲. هیئت شرعی بانک: تشکیل هیئت شرعی برای هر بانک اسلامی لازمی می‌باشد، این هیئت در جایگاه معاون بورد شرعی قرار دارد. مسئولیت این هیئت بررسی تمام قراردادها، معاملات، اصول و ضوابط بانک می‌باشد و تمام کارهای شعبه‌های دیگر بانک را هم نظارت و مورد بررسی قرار می‌گیرد تا اطمینان یابد تمام امور بر حسب دستورات و راهنمایی‌های بورد شرعی انجام می‌گیرد.

۳. حسابرسی شرعی امور داخلی: در کنار هیئت حسابرسی داخلی تشکیل این هیئت حسابرسی شرعی هم لازمی است، زیرا امور داخلی بانک را از این نظر که آیا مطابق شریعت انجام می‌گیرد بررسی می‌نماید.

۴. حسابرسی شرعی امور خارجی: هر بانکی دارای این هیئت می‌باشد تا قراردادهای مختلف و معاملات گسترده در سطح وسیع را از این جهت که مطابق شریعت انجام بگیرند بررسی می‌نماید.

۵. کمیته مشورتی شرعی بانک مرکزی پاکستان: این کمیته برای راهنمایی و سیاست‌گذاری امور بانکی، بانکداری اسلامی تشکیل شده است. زیر نظر قسمت بانکداری اسلامی بانک مرکزی، برای بانک‌های اسلامی سیاست‌گذاری می‌کند.

۶. بخش بانکداری اسلامی، بانک مرکزی پاکستان: برای نظارت بر بانک‌های اسلامی، بانک مرکزی پاکستان در سال ۲۰۰۳ این بخش را ایجاد نموده است. این بخش برای سایر بانک‌های اسلامی سیاست‌گذاری و برنامه ریزی انجام می‌دهد، راهنمایی و مشخص نمودن زمینه‌های سرمایه‌گذاری بانک‌ها بر عهده این بخش می‌باشد.

۷. گروه بازرگانی بانک مرکزی پاکستان: از طرف بانک مرکزی، بانک‌های اسلامی مورد بازرگانی و ملاحظه قرار می‌گیرند. که آیا بانک‌اسلامی مطابق دستورالعمل‌های صادرشده از بخش بانک مرکزی و بورد شرعی عمل نموده و فی الحال بر دستورات مذکور دارد پیش می‌رود یا نه؟ نظام مدیریتی و نظارتی که شامل هفت عنصر فوق می‌باشد در تمام بانک‌های اسلامی وجود دارد و به بهترین شکل ممکن وظیفه انجام می‌دهد.

نتیجه گیری کلی

۱. بین بانکداری اسلامی و بانکداری سودی فرق کاملاً واضح وجود دارد.
۲. بعضی از اعتراضات براساس عدم آگاهی از اصل موضوع است.
۳. در کنار سود و نفع باید ریسک کردن را پذیرفت و گاهی متتحمل ضرر شد در حالیکه در بانکداری سودی فقط نفع و سود را در نظر می‌گیرند و هیچ گونه توجهی به سرمایه دار نمی‌شود.
۴. بانکداری اسلامی بنابر ضرورت و جهت رهایی از دام معاملات سودی ایجاد شده است. برخلاف بانکداری مروجہ که صرفا برای کسب منافع ایجاد شده است.
۵. در بانکداری اسلامی پاسداری و رعایت اصول شریعت فقط به عنوان یک ادعا نیست بلکه یک سیستم مدیریتی و نظارتی مستحکم جهت پاسداری از اصول شریعت در معاملات بر بانک‌های اسلامی حاکم است.

وظیفه‌ی ما

در کنار بانک‌اسلامی عزم را بر این جزء کنیم که:

ساق
م
صرمان
ه
ی

رnamah آموزش تعلیمات دینی از طرف بانک اسلامی

دین کینکت، برنامه آموزش آنلاین برای بالا بردن سطح فهم و آگاهی جامعه و نشر آموزه‌های دینی زیر نظر علمای ماهر و متبحر به صورت رایگان ارائه می‌گردد.

این برنامه شامل موارد زیر می‌باشد:

- کلاس‌های عربی برای فهم قرآن.
- تفسیر مختصر سوره‌های قرآن به همراه ترجمه و کلاس‌های تجوید.
- کارگاه‌های آموزشی و بینار و سمینار در موضوعات مختلف دینی.

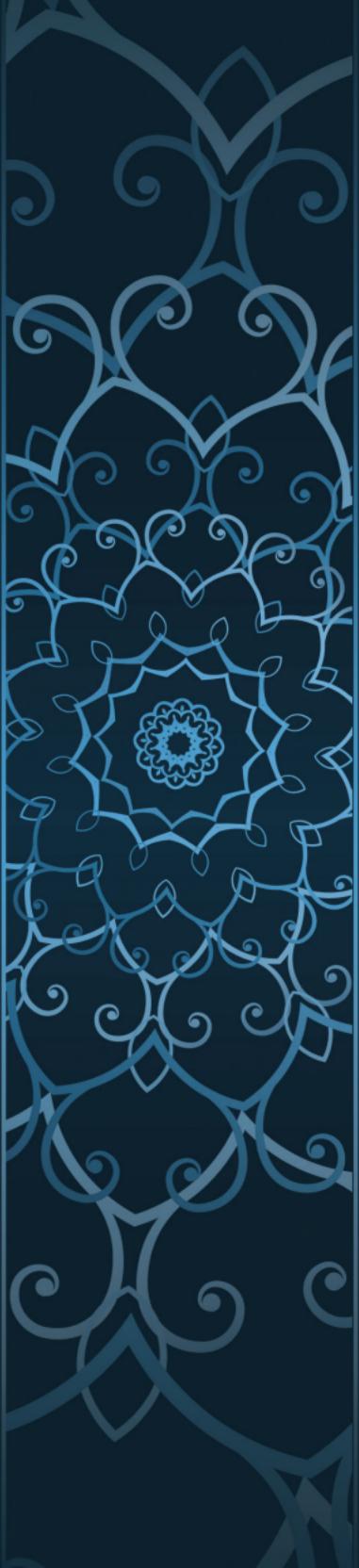
برای دریافت جزئیات بیشتر و ثبت نام به وب سایت ما مراجعه نمایید

کلیک کنید <http://www.bankislami.com.pk/deen-connect>

340 PLUS
BRANCHES
ویر
123
CITIES

deen.connect@bankislami.com.pk

021-35839906-7 Ext #: 2900
0308-2990552

BankIslami Pakistan Limited

Head Office:

11th Floor, Executive Tower, Dolmen City,
Marine Drive, Block-4, Clifton, Karachi-Pakistan.
Tel: (92-21) 111-(BIP) 247-111 Fax: 3537873
Phone Bank: (92-21) 111-475-284 (ISLAMI)
www.bankislami.com.pk